

Rapport 2008:58

Arkeologisk förundersökning

Bredband mellan Vadstena och Väderstad

S:t Per, Strå, Hov och Väderstad socknar
Vadstena och Mjölby kommuner
Östergötlands län

Viktorija Björkhager & Mats Magnusson

Bredband mellan Vadstena och Väderstad

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	6
Tekniska uppgifter.	7
Bilaga 1. Kartor	8

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

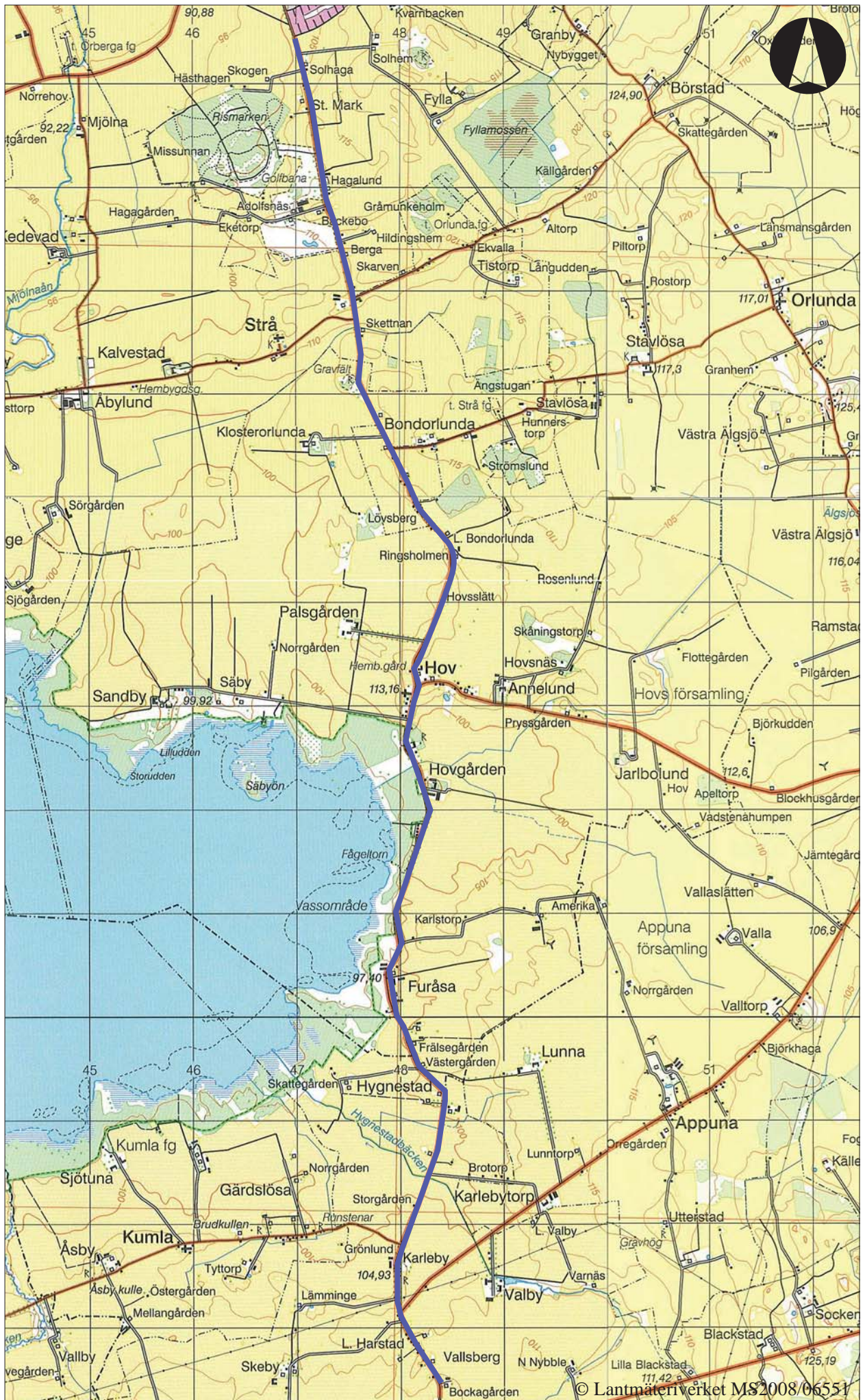
Östergötlands länsmuseum utförde under juli-september 2004 en arkeologisk förundersökning inför nedläggandet av bredbandskabel längs sträckan Vadstena – Väderstad i Vadstena och Mjölby kommuner, Östergötland. Arbetet utfördes på uppdrag av Vadstena kommun, IT-avdelningen.

Längs sträckan norr om Klosterorlunda påträffades en kalksten med en längd av 0,32 m, en bredd (vid basen) av 0,22 m och en tjocklek av 0,06 m. Stenen har tvärgående linjer vid basen och skråhuggen sida. Stenen ska troligtvis tolkas som någon form av väghållningssten. Vid Hovs kyrka framkom toppen på ett kulturlager. Kabelsträckningen justerades på några platser för att inte störa registrerade fornlämningar. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse.

Viktoria Björkhager
antikvarie

Mats Magnusson
antikvarie

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggandet av bredband utmed ovan rubricerad sträcka. Undersökningen utfördes från juli till september 2004 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Vadstena kommun, IT-avdelningen, vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen var Viktoria Björkhager och för rapportarbetet stod Viktoria Björkhager och Mats Magnusson.

Områdesbeskrivning

Vägen mellan Vadstena och Väderstad är rik på fornlämningar från olika tidsperioder såsom stenålder, järnålder och medeltid. Söder om Vadstena, mellan Stora Fridhem och Hagalund, följer kabelsträckningen en höjdrygg med boplatzlämningar (RAÄ 31 och 32, Vadstena stad) i form av härdar samt ett stolphål som daterats till romersk järnålder (0-400 e Kr). Boplatzen upptäcktes av Östergötlands länsmuseum när Vattenfall 1999 schaktade för en ny elkabel (Lindberg 2004).

2002 utförde Östergötlands länsmuseum ytterligare en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggandet av en elkabel parallellt med infarten till Vadstena golfbana (Lindberg i Manus). Kabeln lades i kanten mellan golfbanan och den intilliggande åkermarken. Vid schaktningarna påträffades en härdbotten på en svag plåtå i landskapet ca 200 m från infarten till golfbanan. Härden daterades till övergången mellan förromersk- och romersk järnålder (40 f Kr-90 e Kr).

Mellan Strå och Klosterorlunda finns ett gravfält bestående av 58 rundastensättningar, två högar och en rest sten (RAÄ 6, Hov sn). Gravformerna tyder på att gravfältet nyttjats under i stort sett hela järnåldern.

Hov är en fornnordisk benämning för tempel och i omgivningarna finns fornlämningar som tyder på att platsen varit viktig alltsedan förhistorisk tid. I Hovs kyrka förvaras 87 fragment av runristade gravhällar, sk Eskilstunakistor (RAÄ 3, Hov sn). Hällarna dateras till tidig medeltid och vittnar om att det funnits en äldre kyrka i området. I Hov finns även Hovgården som är en fd Kungsgård och omnämns enligt ortnamnsarkivet i Uppsala redan 1310.

På en höjdrygg söder om Hovgården finns en stenåldersboplatz med fynd av kvarts- och flintavslag (RAÄ 74) och i området har man funnit en mängd stenxor genom åren.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa huruvida fast fornlämning skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Om möjligt skulle sträckningen justeras för att undvika att skada fornlämningar. Påträffade fornlämningar skulle undersökas och dokumenteras avseende karaktär och omfattning. Påträffade lämningar skulle om möjligt även dateras.

Förundersökningens resultat skulle ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av en sökschaktsgrävning. Sökschakten togs upp på utvalda områden längs med den aktuella sträckan där fasta fornlämningar kunde komma att beröras. Om fast fornlämning påträffades var syftet att fastställa dess karaktär, datering och omfattning i schaktet. Detta skulle ske genom inmätning, ritning, eventuell provtagning och fotografering.

Resultat och tolkning

Vid förundersökningen drogs schakt utmed gravfältet (RAÄ 6) norr om Klosterorlunda. I ett av schakten påträffades en kalksten (C4391:1) med en längd av 0,32 m, en bredd (vid basen) av 0,22 m och en tjocklek av 0,06 m. Stenen har tvärgående linjer vid basen och skråhuggen sida. Stenen ska troligtvis tolkas som någon form av väghållningssten. Den förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Utmed sträckningen genom Hov utfördes en antikvarisk kontroll av de öppna schakten men inga ytterligare gravhällar eller spår av den medeltida kungsgården påträffades. Vid Hovs kyrka utfördes den antikvariska kontrollen i korsningen av vägen mellan Vadstena och Väderstad samt vägen mot Bjälbo. I det ca 0,5 m djupa schaktet påträffades toppen av ett kulturlager utmed en knapp meter av kabelsträckningen. I övrigt var området kraftigt stört av diverse kablar och VA-stråk.

Utmed stenåldersboplatzen (RAÄ 74) placerades kabeln på den motsatta sidan av vägen. Här hade vägen dels skurit av kanten på höjdryggen och dels lades kabeln i dikesbotten, vilket gjorde att några sökschakt inte ansågs som nödvändiga.

Under projektets gång förändrades kabelsträckningen vilket medförde att ytterligare en sträcka norr

Figur 3. Utdrag ur Fastighetskartan, blad 084 49, med kalkstensens fyndplats markerad.

Figur 4. Kalksten (C4391:1) funnen intill gravfältet RAÄ 6. Foto Lasse Norr, ÖLM.

om golfbanan (norr om Hagalund) blev aktuell för sökschaktsgrävning. På motsatta sidan av vägen påträffade Östergötlands länsmuseum vid en undersökning 1999 fornlämningar i form av boplatslämningar, RAÄ 32 (Lindberg 2004). Vid sökschaktningen påträffades dock inget av arkeologiskt intresse. Vid sökschaktningen framkom att kabeln måste justeras och att den då skulle gå rakt igenom boplatsen RAÄ 32. För att inte ytterligare skada fornlämningen lades den nya fiberkabeln ovanpå den befintliga elkabeln, varvid inga ytterligare lämningar framkom.

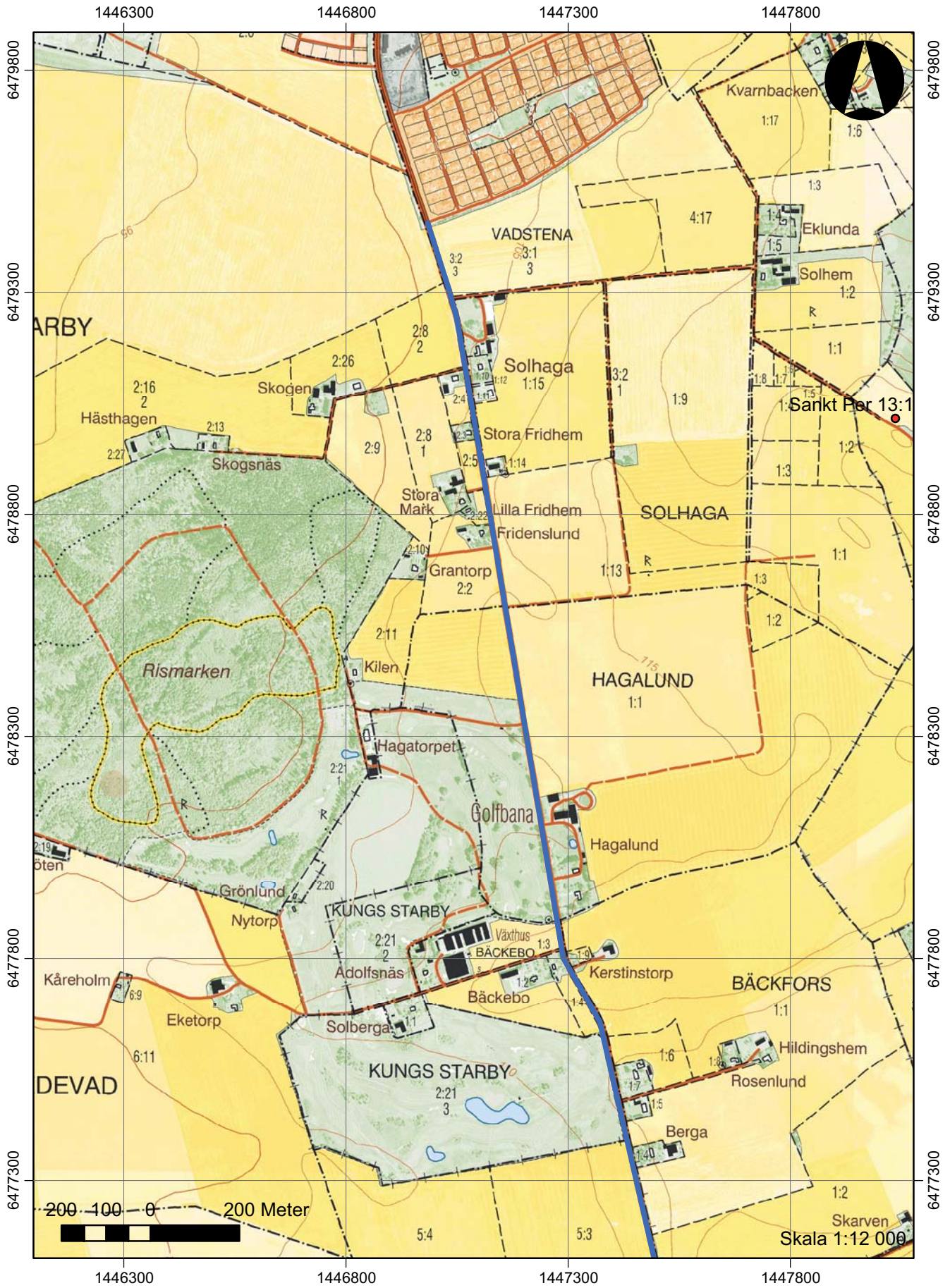
Referenser

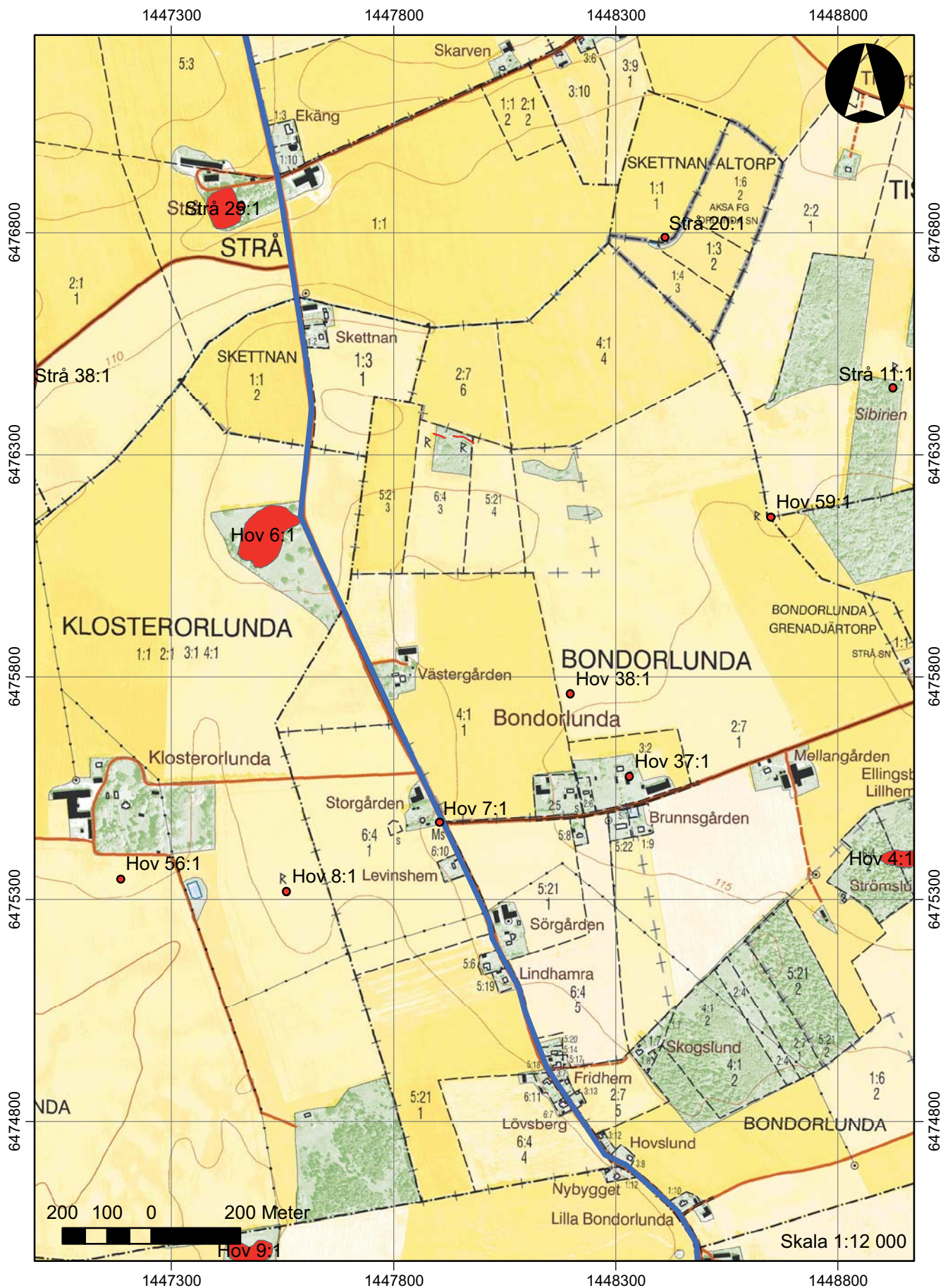
- Lindberg M. 2004. *En ledning till järnåldern*. Kungs-
Starby 2:11 m fl, Vadstena stad och kommun.
Arkeologisk förundersökning. ÖLM Rapport
2004:60. Linköping.
- Lindberg M. 2002. I manus. Elkabel vid Vadstena
Golfklubb. ÖLM.

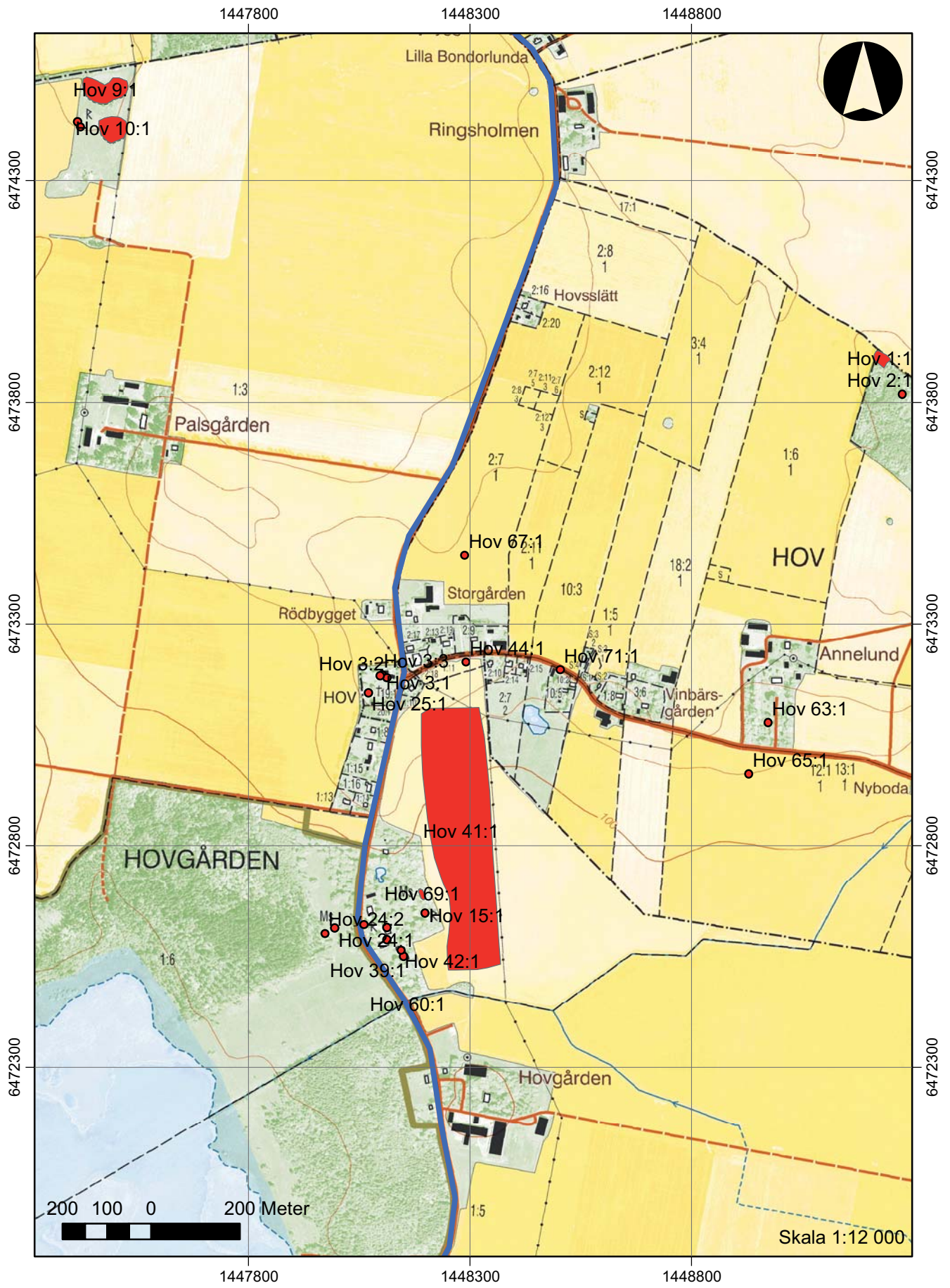
Tekniska uppgifter

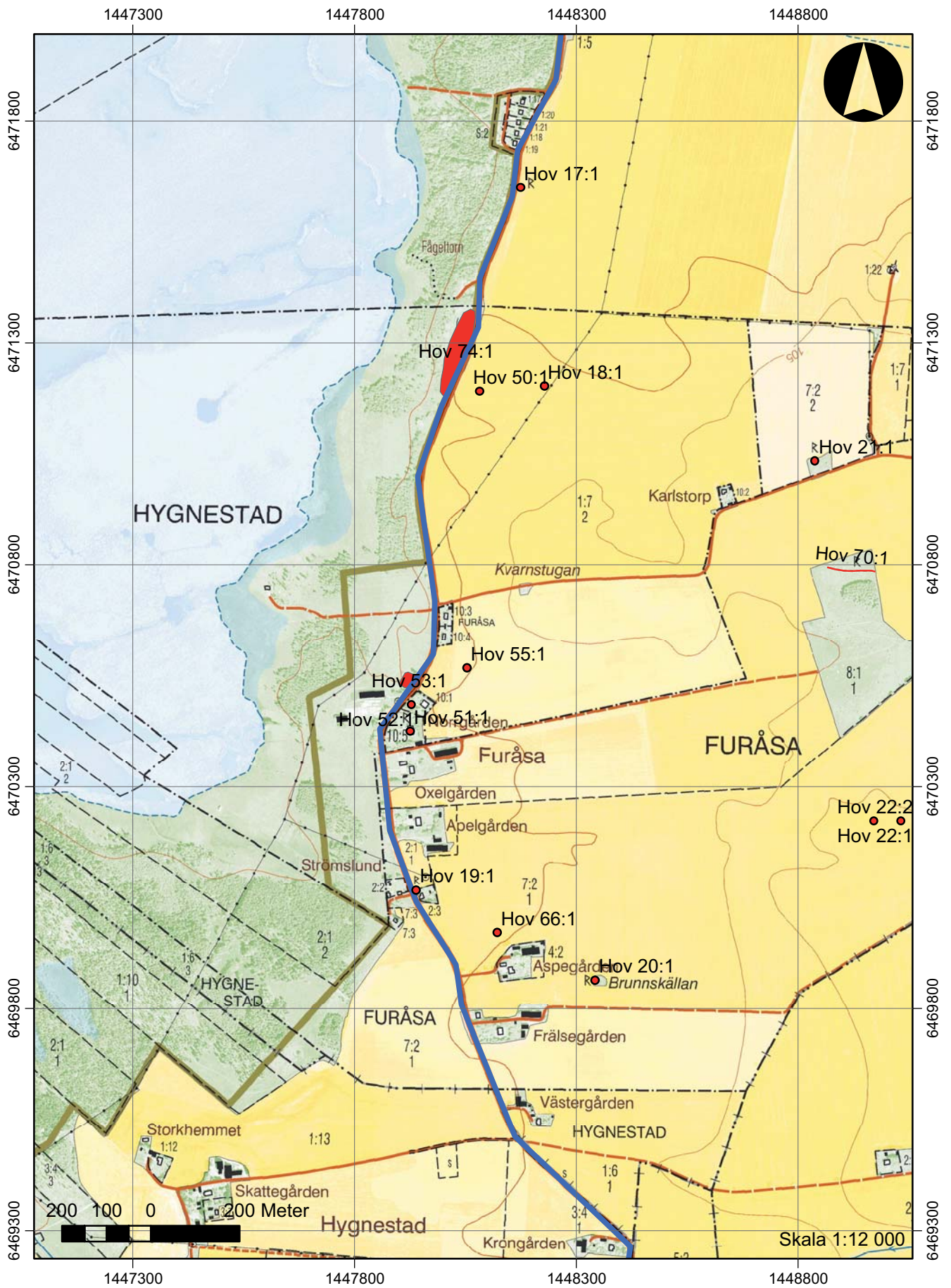
Sträcka	Vadstena - Väderstad
Socken	S:t Per, Strå, Hov och Väderstad
Kommun	Vadstena och Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	084 59 (8E 5j Strå), 084 49 (8E 4j Hov), 084 39 (8E 3j Väderstad)
Koordinater	X 6465873, Y 1448314 – X 6479465, Y 1446986
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-10380-04
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens beslut	Muntligt
ÖLM dnr	415/04
ÖLM projektnr	530104
Uppdragsgivare	Vadstena kommun, IT-avdelningen
Kostnadsansvarig	Vadstena kommun, IT-avdelningen
Projektledare	Viktoria Björkhager
Rapportarbete	Viktoria Björkhager och Mats Magnusson
Fältarbetstid	2004-07-21, 22, 08-27, 09-13, 14
Total projekttid	36 timmar
Totalt undersöktes	Ca 36 löpmeter
Fynd	ÖLM C4391:1
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2008:58 © Östergötlands länsmuseum

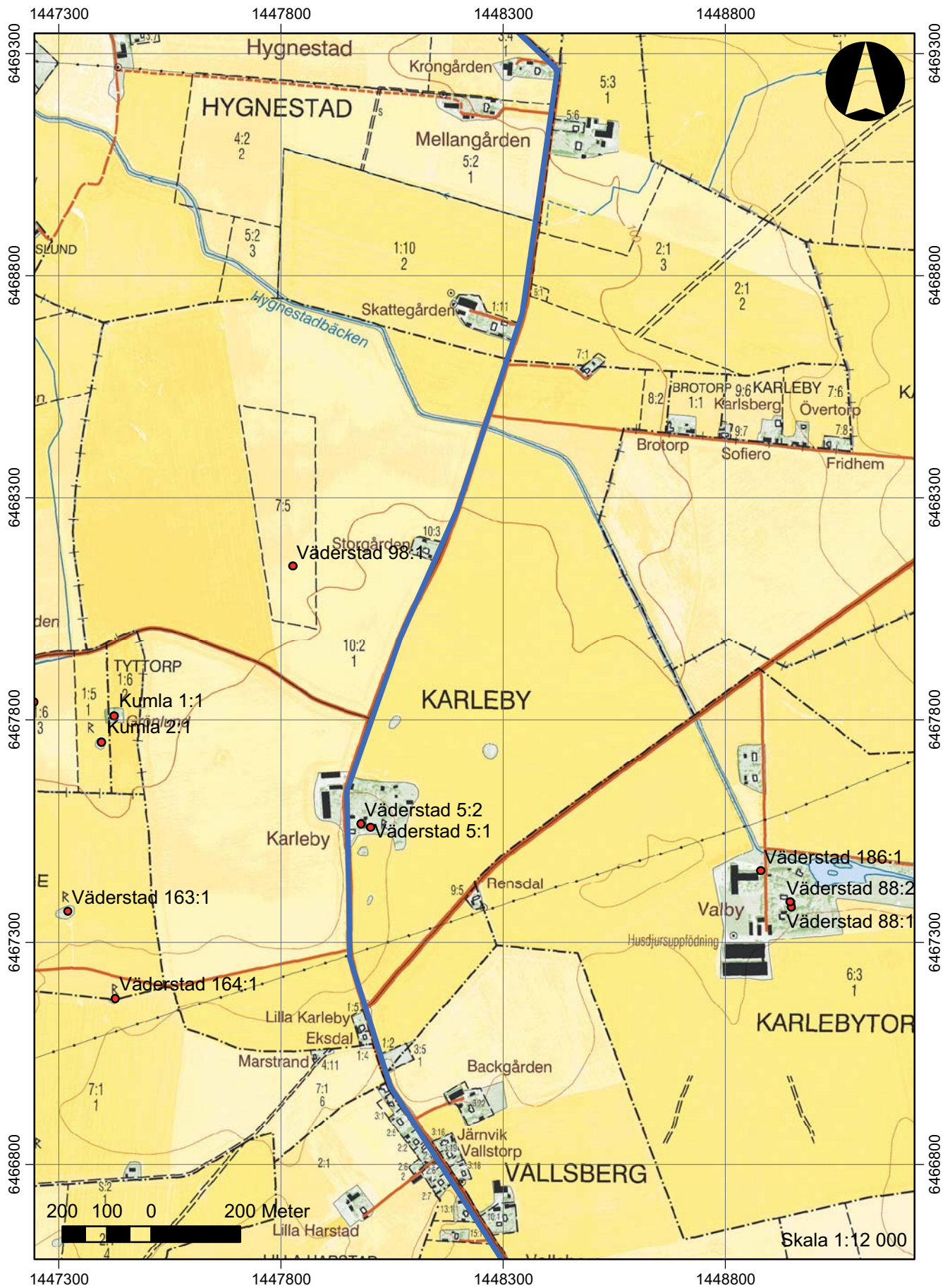
Bilaga 1. Kartor

Östergötlands länsmuseum utförde under juli-september 2004 en arkeologisk förundersökning inför nedläggandet av bredbandskabel längs sträckan Vadstena – Väderstad i Vadstena och Mjölby kommuner, Östergötland.

Längs sträckan norr om Klosterorlunda påträffades en kalksten med en längd av 0,32 m, en bredd (vid basen) av 0,22 m och en tjocklek av 0,06 m. Stenen har tvärgående linjer vid basen och skråhuggen sida. Stenen ska troligtvis tolkas som någon form av väghållningssten. Vid Hovs kyrka framkom toppen ett på kulturlager. Kabelsträckningen justerades på några platser för att inte störa registrerade fornlämningar. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse.